

Wageningen onderzoekt maatregelen klauwgezondheid en houding melkveehouders

Koematrassen leveren geld op

Promotieonderzoek aan Wageningen Universiteit brengt het effect van diverse maatregelen op de klauwgezondheid in kaart.

Daarnaast is gekeken naar de houding van melkveehouders en hun inschatting van het effect van deze maatregelen.

tekst **Mariëlle Bruijnis**

Koeien met klauwaandoeningen hebben een verminderd welzijn als gevolg van die aandoeningen. Voor Wageningen Universiteit was dat een belangrijke aanleiding om te kijken naar maatregelen om klauwaandoeningen aan te pakken. Daarbij is gekeken naar diverse aspecten van klauwproblemen bij melkvee. Als eerste is het verminderde welzijn verder in kaart gebracht. Het blijkt dat koeien met klauwaandoeningen gemiddeld drie maanden lang ernstig pijn lijden.

Welke maatregelen zijn nu het best om klauwaandoeningen aan te pakken? Om die vraag te kunnen beantwoorden, is het belangrijk meer te weten over het effect van de maatregelen. Daarom is in het onderzoek gekeken naar verschillende maatregelen en de effecten daarvan op het welzijn van de koe en op de portemonnee van de veehouder. Hierbij zijn maatregelen bekeken die uitvoerbaar zijn op een bestaand melkveebedrijf met ligboxen. De maatregelen zijn geëvalueerd met een model, de onderzochte maatregelen staan in tabel 1.

Ligplaatsen verbeteren

Per maatregel zijn de nettokosten berekend. Dat is het verschil tussen de kosten om de maatregel uit te voeren (zoals investering in materiaal en arbeid) en

het economisch voordeel. Daarin is ook meegenomen de afname van het aantal klauwaandoeningen en de ernst daarvan. Zijn de nettokosten negatief, dan brengt de maatregel dus geld op. Daarnaast is het positieve effect op welzijn per maatregel berekend.

Het verbeteren van de ligplaatsen blijkt een kosteneffectieve maatregel. Een koematrass geeft de grootste verbetering, die levert 7 euro per koe per jaar op. Meer strooisel levert 1 euro per koe per jaar op. Het verlagen van de bezettingsgraad blijkt economisch ook gunstig te zijn. Verder levert een keer extra de klauwen bekappen op een specifiek moment in de lactatie 1 euro per koe per jaar op.

De maatregelen die economisch gezien interessant zijn, leveren tegelijkertijd relatief veel positief effect voor het welzijn op. Dit komt doordat minder en minder ernstige klauwaandoeningen ook minder pijn voor de koeien betekent. In figuur 1 is te zien hoe de maatregelen zich tot elkaar verhouden wat betreft het effect op welzijn en kosteneffectiviteit.

Vakmanschap

Naast de onderzochte maatregelen zijn er natuurlijk nog veel meer maatregelen waardoor klauwaandoeningen kunnen verminderen. Zo is het voor de klauwgezondheid en het welzijn van de koe

gen. Uit eerder onderzoek was al gebleken dat ongeveer 80 procent van de koeien op enig moment in het jaar last heeft van een klauwaandoening.

Op 2 november promoveert Bruijnis op haar onderzoek.

Het gebruik van koematrassen is een maatregel die kosteneffectief én welzijnsverbeterend is

waarschijnlijk zeer gunstig om droge koeien tot en met afkalven op stro te houden. De berekeningen hiervoor zijn echter complex en te veel afhankelijk van de situatie om realistisch mee te nemen in het model.

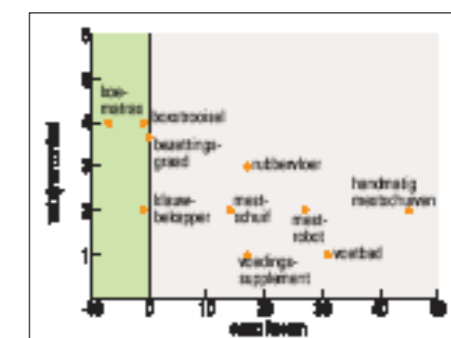
Het toepassen van meer maatregelen tegelijkertijd heeft waarschijnlijk een ander effect dan de optelling van de effecten van twee losse maatregelen. Dat is niet meegenomen in het onderzoek. Ook niet meegenomen is het vakmanschap van de veehouder, het alerter zijn op klauwgezondheid. Dit is natuurlijk wel heel belangrijk voor de verbetering van klauwgezondheid. Om inzicht te krijgen in dit vakmanschap is een enquête gehouden onder melkveehouders.

Houding melkveehouders

De melkveehouder is de sleutelpersoon voor de klauwgezondheidsstatus van de koeien. Daarom is melkveehouders via een enquête gevraagd naar hun intentie om de klauwgezondheid te verbeteren. De resultaten van deze enquête helpen om te komen tot beter werkende oplossingsstrategieën. Via e-mail zijn 500 melkveehouders benaderd om de enquête in te vullen, 30 procent heeft gehoor gegeven aan deze vraag.

Bijna 70 procent van de respondenten heeft de intentie om actie te ondernemen om de klauwgezondheid te verbeteren, 47 procent heeft een sterke intentie. De belangrijkste drijfveer om actie te on-

Figuur 1 – Effect van maatregelen op welzijnsvoordeel en nettokosten van het nemen van de maatregel (een negatieve uitkomst voor de kosten betekent dat de investering loont)

Schade van klauwaandoeningen

Uit het promotieonderzoek van Mariëlle Bruijnis verscheen eerder al een artikel in Veeteelt over de kosten van klauwproblemen. Daaruit bleek dat de kosten van klauwaandoeningen op een gemiddeld bedrijf 53 euro per koe per jaar bedra-

Ir. M. R. N. Bruijnis, promovenda Dier en Samenleving, departement Dierwetenschappen, Wageningen Universiteit

maatregel	beschrijving
extra klauwbekappen	verbeteren van het bekapmanagement: een extra klauwbekapmoment op een specifiek moment in de lactatie
voeding	verbeteren van voeding: • betere verhouding ruwvoer-krachtvoer, smakelijkheid en drogestofinhoud • gebruik van supplementen, zoals mineralen waaronder biotine
vloerhygiëne	verbeterde hygiëne door een schone en droge vloer
voetbad	verbeteren van voetbadmanagement door accuratere toepassing en verhoogde frequentie
ligplaats	verbeteren van ligoppervlak in ligbox door het gebruik van meer strooisel of beter matras
rubber vloer	toepassen van rubber vloeren in de looppaden
bezettingsgraad	verlagen van bezettingsgraad naar 95 procent

Tabel 1 – Geëvalueerde maatregelen in modelstudie

dernemen is het behalen van een betere klauwgezondheid met kosteneffectieve maatregelen. Barrières om actie te ondernemen zijn de arbeidsefficiëntie van maatregelen en het effect dat een actie pas na lange tijd resultaat oplevert.

Veehouders vinden de voeradviseur en klauwbekapper de belangrijkste informatiebron op het gebied van klauwgezondheid. De dierenarts is minder belangrijk op dit gebied.

Verskil in inzicht

Na een vergelijking blijken de ideeën van veehouders over de maatregelen niet geheel overeen te stemmen met de modelstudie (vergelijk figuur 1 met tabel 2). Zo schatten de meeste veehouders verbeteringen van ligplaatsen niet in als kosten-

effectief. Het verlagen van de bezettingsgraad – volgens de studie heel gunstig – beoordelen de veehouders in de enquête als op een na slechtste wat betreft kosteneffectiviteit. Daartegenover komen voetbaden als dure maatregel uit het model (voornamelijk door arbeid), terwijl vrij veel veehouders ze als kosteneffectief zien. Het lijkt erop dat veehouders conventionele, routinematige en bekende maatregelen zien als beste opties om klauwgezondheid te verbeteren.

Ander idee dierwelzijn

De meeste melkveehouders zijn aardig tevreden over de klauwgezondheid van hun koeien; slechts 6 procent denkt het slechter te doen dan gemiddeld, bijna een derde schat het beter te doen

dan de gemiddelde collega. Dit verklaart voor een groot deel waarom de intentie om actie te nemen niet heel sterk is: men denkt dat het wel goed zit.

De respondenten hebben niet alleen een ander inzicht in kosteneffectiviteit dan uit de studie blijkt, ze hebben ook een ander idee over dierwelzijn, zoals beschreven in de studie of veelal aangegeven in de maatschappij. Zo vond het grootste deel van de veehouders een subklinische klauwaandoening geen aantasting van het welzijn en gaf een kwart aan dat een koe geen pijn kan lijden. Eén aspect van dierwelzijn – het geven van goede zorg aan de koeien – werd wel aangegeven als belangrijk, maar was niet gerelateerd aan de intentie om klauwgezondheid te verbeteren. |

maatregel	percentage melkveehouders (%)			
	met de intentie de maatregel toe te passen	met de overtuiging dat de maatregel...		
		...kosteneffectief is	...het welzijn van de koeien verbetert	...de klauwgezondheid verbetert
gebruik van rubber in de looppaden	2,1	10,3	46,9	31,7
verlagen bezettingsgraad	13,8	9,0	53,8	24,8
verbeteren ligplaatsen	13,1	11,0	53,1	21,4
droge koeien op stro huisvesten	7,6	5,5	48,3	21,4
verbeteren vloerhygiëne	10,3	15,9	32,4	47,6
verbeteren voetbadmanagement	16,6	22,1	20,0	42,8
verbeteren klauwbekapmanagement	13,1	18,6	30,3	43,4
verbeteren rantsoen	16,6	26,2	31,0	36,6
aanpassen fokstrategie	25,5	31,0	31,7	45,5
koeien vaker controleren op klauwgezondheid	29,7	20,0	42,8	36,6

Tabel 2 – Verschillende maatregelen ter verbetering van klauwgezondheid, het percentage melkveehouders dat de intentie heeft deze maatregelen toe te passen en het percentage melkveehouders dat overtuigd is dat de maatregel kosteneffectief is, het welzijn van de koe verbetert en/of de klauwgezondheid verbetert

Conclusies

- Koeien met klauwaandoeningen hebben gemiddeld genomen drie maanden lang ernstig pijn.
- Het verbeteren van de ligplaatsen, de bezettingsgraad verlagen en klauwen vaker laten bekappen is economisch interessant en verbetert het welzijn van de koeien behoorlijk.
- Veehouders zijn van plan actie te ondernemen als een maatregel een betere klauwgezondheid oplevert en niet te duur is.
- Veehouders hebben onvoldoende inzicht in effecten van (minder gangbare) maatregelen om klauwgezondheid te verbeteren. Ook zien zij de urgentie van de aanpak van klauwaandoeningen veelal niet.
- Subklinische klauwaandoeningen leiden in de ogen van veel veehouders niet tot aantasting van het welzijn. Een kwart van de melkveehouders geeft aan dat een koe geen pijn kan lijden.